



2017-11-21

RS/2074/2017

Sofia Kling
Forsknings-, utbildnings- och utvecklingsavd
Tfn: 063-147622
E-post: sofia.kling@regionjh.se

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över promemorian Konsultation i frågor som rör det samiska folket (Ds 2017:43) (Ku2017/01905/DISK)

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalen har fått möjlighet att yttra sig över promemorian Konsultation i frågor som rör det samiska folket. Vi välkomnar förslagets intentioner och delar bedömningen att det samiska folkets inflytande i frågor som berör dem behöver stärkas.

Dock ser vi att förslaget har ett antal svagheter. Vi vill därför ta tillfället i akt att uppmärksamma följande punkter, som utvecklas vidare nedan:

1. Lagförslaget är otydligt vad gäller grunden för samernas rätt till konsultation. Det bör framgå att lagen utgår från samernas ställning som urfolk.
2. Skillnaden mellan konsultation och samråd enligt Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk är otydlig.
3. Promemorian saknar barnperspektiv.
4. Lagförslaget innehåller formuleringar som riskerar att försvaga samernas möjlighet till inflytande på jämlika villkor.
5. Både Sametinget och aktuella sameorganisationer bör tillföras ekonomiska resurser för att kunna svara upp mot de behov som uppstår.

Urfolksperspektivet

Förslaget är otydligt vad gäller grunden för samernas rätt till konsultation. Det bör framgå av författningen att grunden för samernas rätt till konsultation är deras status som urfolk. I första hand handlar detta om att lagen inte blir fullt begriplig om inte samernas ställning som urfolk framställs som en tydlig utgångspunkt. Dessutom handlar det om att tydliggöra relationen mellan denna lag och Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, liksom att motivera den skillnad som skapas mellan samerna och övriga etniska minoritetsgrupper.

I kapitel 5.1.6, som behandlar likabehandlingsprincipen, tydliggörs att konsultation med samerna är ett sätt att uppfylla regeringsformens bestämmelser. Dock framgår inte varför detta inte samtidigt gäller andra "etniska, språkiga och religiösa minoriteter". Utifrån de

argument som framförs i avsnittet bör samma konsultationsrätt kunna gälla även andra minoriteter. Motsvarande slutsats kan dras av kap. 2.2, om internationella överenskommelser, där flera av de överenskommelser som åberopas rör en vidare grupp av etniska minoriteter.

Att inte utgå från samernas ställning som urfolk gör motiven bakom lagen, och behovet av den, svåra att förstå. Dessutom riskerar det nuvarande förslaget att försvåra minoritetsarbetet i områden som förvaltar fler än ett nationellt minoritetsspråk.

Region Jämtland Härjedalens inställning är att urfolksperspektivet behöver stärkas och göras tydligt i lagen. Samernas status som urfolk bör ligga till grund för rätten till konsultation.

Skillnaden mellan konsultation och samråd

Förslaget är otydligt om skillnaden mellan samråd enligt lagen om nationella minoriteter och konsultation enligt föreslagen lag. För närvarande föreligger två förslag på lagar som ger delvis olika instruktioner. Det handlar både om vilka vi ska föra dialog med och hur dialogen ska genomföras. Det behöver tydliggöras när dialog ska föras i enlighet med respektive lag.

Sammanfattningsvis anser Region Jämtland Härjedalen att det behöver bli tydligare hur konsultation enligt föreliggande lagförslag förhåller sig till samråd enligt Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Barnperspektivet

Lagförslaget innehåller inga särskilda formuleringar om samiska barns rätt till konsultation. Barnkonventionens artikel 12 (om barnets rätt att uttrycka sin mening i frågor som berör det) och artikel 30 (om urfolksbarns rätt till sitt språk och sin kultur) bör återspeglas i den föreslagna lagen.

Samernas möjlighet till inflytande på lika villkor

Lagens syfte uppges i den inledande bestämmelsen vara att främja det samiska folkets inflytande över sina angelägenheter. Region Jämtland Härjedalen vill med anledning av detta uppmärksamma vissa formuleringar som vi menar riskerar att försvaga lagens intentioner.

Ansvar för att initiera konsultation ligger enligt lagförslaget hos myndigheten, vilket försvagar samernas möjlighet till inflytande på lika villkor. Det kan inte förutsättas att myndigheterna har tillräckliga kunskaper om samiska förhållanden för att kunna avgöra vad som ”kan få särskild betydelse för samerna”. I författningskommentaren står att ärenden som omfattas av konsultationsskyldigheten inte ”endast [ska] medför[a] en bagatellartad inverkan på samernas förhållanden”. Saker kan framstå som ”bagatellartade” för myndigheterna men vara av betydelse för samerna.

I författningskommentaren nämns att Sametinget, samiska organisationer och samebyar kan påpeka för en beslutsmyndighet att ett ärende motiverar konsultation. Myndigheten ”får då ta ställning till om konsultation ska ske eller inte”. Detta kan vara en viktig del av samernas möjlighet till inflytande, med potential att jämna ut de ojämlikheter som berördes ovan. Region Jämtland Härjedalen anser därför att Sametingets, samiska organisationers och samebyars möjlighet att påtala behovet av konsultation bör finnas uttalat i författningen, och inte enbart i författningskommentaren. Vi vill dessutom påpeka att om Sametinget fäster myndighetens uppmärksamhet på ett särskilt ärende bör detta vara ett starkt vägande skäl för att faktiskt också genomföra en konsultation.

I 6§ i författningsförslaget uppges att konsultation kan avbrytas när myndigheten förklarar att enighet inte kan uppnås. Det förklaras också att ärendet ska avslutas i god tid före det att ärendet måste avslutas. Detta är formuleringar som kan motivera en otillräcklig konsultation.

Sammanfattningsvis föreslår Region Jämtland Härjedalen att författningstexten ses över med avsikt att, så långt det är möjligt, utjämna ojämlika villkor i konsultationsförfarandet, samt att möjligheten för samerna att påtala behovet av konsultation skrivs ut i lagen.

Ekonomiska resurser

Förslaget kan, av uppenbara skäl, förväntas öka arbetsbelastningen för både Sametinget och aktuella samiska organisationer. Medan promemorian föreslår ökade anslag till Sametinget finns inget tydligt förslag om särskilda resurser till de olika sameorganisationerna. Detta är en viktig aspekt av samernas möjlighet till inflytande på jämlika villkor. Region Jämtland Härjedalen vill därför påtala att både Sametinget och aktuella samiska organisationer bör tilldelas resurser för att kunna delta i konsultationer på jämlika villkor.

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Ann-Marie Johansson (S)
Regionstyrelsens ordförande